

Опубліковано: «Соціально-економічний розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення», матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. – 470 с. – С. 439-441

Почерніна Наталія
к.е.н., доцент кафедри економіки
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Україна

УМОВИ ЖИТТЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ У СПЕКТРІ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Глобальна ціль макроекономічної політики визначається як зростання суспільного добробуту, що проявляється, передусім, у покращенні якості життя населення. Відтак, аналіз умов життя домогосподарств у кожний конкретний період розвитку країни залишається досить актуальним. Метою даного дослідження є характеристика домогосподарств Запорізької області як об'єкта соціальної політики на регіональному рівні.

У 2017 році у Запорізькій області існувало 715,1 тис. домогосподарств, з яких 76,7% проживали у міських поселеннях та 23,3% - у сільській місцевості. Середній розмір домогосподарства по регіону складав 2,46 особи, що дещо менше порівняно із середнім значенням по Україні (2,58 особи) [1, с. 9]. За кількістю членів родини у регіоні переважають домогосподарства, що складаються з двох (32,5%) та трьох осіб (32%). Звертає на себе увагу той факт, що родин з чотирьох та більше осіб у Запорізькій області лише 13%, тоді як по Україні вони представлені часткою у 20,7%. Отже, великі сім'ї, яких традиційно більше у сільській місцевості, мають бути під особливою опікою місцевої влади, тим більше, що частка домогосподарств з дітьми до 18 років по області складала лише 35,7% [1, с. 12].

Чисельність домогосподарств з дітьми у 2017 році становила 255,4 тисяч, серед них 46,6% мали дітей віком від 7 до 13 років [1, с. 14], що актуалізує питання на рівні регіону про забезпечення дітей шкільними та позашкільними освітньо-виховними та культурно-спортивними закладами, особливо на селі. Значною демографічною проблемою і для України в цілому, і для Запорізького регіону є кількісне переважання родин, де росте лише одна дитина. Таких домогосподарств у Запорізькій області у 2017 році було 81,2% (по Україні 75,9%) [1, с. 15]. Не менш складною проблемою для регіону є переважання неповних родин. Домогосподарства, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків, становили по регіону 49,3 тисяч, тобто 19,3% від загальної кількості родин з дітьми. Серед них 24% родин мали у складі одну дорослу особу та 88,8% виховували одну дитину [1, с.18]. Частка домогосподарств, що складаються з однієї дорослої особи та однієї дитини, у Запорізькій області становила 97,2%, тоді як в середньому по Україні їх 78,7% [1, с. 15]. Отже, будь-які проекти, що можуть бути реалізовані на регіональному рівні під

гаслом «Велика родина» мають стати пріоритетом для місцевих органів влади та громадських організацій.

Проблема неповних родин не обмежується лише політикою опіки над дітьми. Її зворотний бік пов'язаний з опікою над людьми похилого віку. У Запорізькій області у 2017 році домогосподарств без дітей з однієї особи було 159,5 тисяч, у тому числі 66,8% у непрацездатному віці [1, с. 20]. Серед домогосподарств з двох і більше осіб, 24,4% складають родини, в яких всі у непрацездатному віці [1, с. 21]. Загалом, по регіону частка домогосподарств, де немає працюючих осіб, становила 34,8% [1, с. 23]. Відтак, наступним пріоритетом регіональної політики є соціальний захист непрацездатних. В межах сільської місцевості це завдання покладається на територіальні громади та сільські ради.

Важливою складовою соціальної політики є політика доходів, яка має стимулювати населення до найбільш повної реалізації своєї працездатності з метою отримання гідної винагороди за працю. Ще більшої ваги це питання набуває у зв'язку з тим, що у регіоні переважають домогосподарства, де працюючою є лише одна особа (53,8%) [1, с. 25]. За результатами самооцінки самих домогосподарств Запорізької області, 53,3% з них постійно відмовлялися собі у найнеобхіднішому, крім харчування. Кількість домогосподарств, рівень доходу яких протягом 2017 року не дозволяв забезпечити навіть достатнє харчування, становила 14,7 тисяч осіб [2, с. 54]. У підсумку, 90,5% домогосподарств Запорізького краю вважають себе бідними, тоді як по Україні таких домогосподарств 74% [2, с. 55]. Питання матеріального забезпечення має вирішуватися не усіх рівнях державного регулювання: центральному, регіональному, місцевому та галузевому. У спектрі аграрної політики акцент переміщується у бік розвитку фермерства, зеленого туризму та сфери послуг, тобто тих видів діяльності, що найсприятливіші для активізації самозайнятості сільського населення.

Одним із важливих аспектів умов життя домогосподарств Запорізького регіону є утруднений доступ до джерел питної води. Зокрема, для 3,8% домогосподарств вода доставляється водовозом (по Україні ця частка на рівні 1%), а 13,1% родин регіону отримують воду з інших джерел (купівля тощо), тоді як по Україні таких родин лише 5,4%. Для жителів сільської місцевості ця проблема набуває більшої гостроти, оскільки вода потрібна їм не лише для споживання, а й для господарської діяльності. Відтак, в межах стратегії розвитку сільських територій місцевій владі слід докладати значних зусиль для пошуку джерел інвестування інфраструктурних проектів, пов'язаних із водозабезпеченням та очищенням води.

Таким чином, розвиток сільських територій Запорізької області у значній мірі залежатиме від ефективності реалізації заходів щодо підвищення народжуваності, утвердженню сімейних цінностей, захисту непрацездатних, збільшенню самозайнятості серед працездатних та спрощення доступу до джерел водопостачання.

Список використаних джерел

1. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2017 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) : стат. зб. / Державна служба статистики України. Київ. 2017. 86 с.

2. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за даними вибіркового опитування домогосподарств у січні 2017 р.) : стат. зб. / Державна служба статистики України. Київ. 2017. 77 с.